

Tuberkulóza - povinné očkování

V poslední době se čas od času vedou diskuse na téma povinného očkování v konfrontaci se základními lidskými právy. Zdůrazňuje se, že ústavně zaručené právo na ochranu zdraví, je právem a s tím se neslučuje povinnost podrobit se určitému zákroku, jakým očkování nepochybně je. Nechci tuto otázku rozebírat po stránce právní, neboť to mně nepřísluší, ale chci jen upozornit na to, že jsou určité nemoci, které pro svoji nakažlivost mohou ohrozit zbytek populace a z tohoto pohledu se pak jeví povinné očkování jako legitimní a proporcionální opatření, neboť jde o prostředek, kterým se preventivně chrání zdraví každého občana.

Do této diskuse zapadá též povinné očkování proti TBC, které se na našem území provádí historicky již od roku 1949 a má tak dlouholetou tradici. Je to jedno z prvních povinných očkování, které u nás bylo zavedeno, jako důsledek velkého výskytu této nemoci u nás a s ohledem na to, že na tuberkulózu umíralo vysoké procento nemocných. Toto povinné očkování se tak provádí již po celé generace, takže v současné době patří Česká republika celosvětově k zemím s nízkým výskytem této nemoci. To ale vůbec neznamená, že jde o nemoc, která přestala být hrozbou pro lidstvo.

Světová zdravotnická organizace (dále jen "SZO") v publikaci „Zdraví 21. století“ uvádí, že závažným problémem, který je nezbytné řešit, je opětovný růst výskytu a závažnosti tuberkulózy v Evropském regionu. Počty případů a úmrtí v mnoha východoevropských zemích stále rostou a v západoevropských zemích se dřívější klesající tendence mění na vyrovnaný stav nebo mírný vzestup. SZO také varuje před oslabením systému kontroly a dohledu nad TBC. Upozorňuje na nebezpečí vzestupu multirezistentní (MDR), extrémně rezistentní (XDR) tuberkulózy, velký podíl migrace ze zemí s vysokou incidencí TBC, proto nabádá k urychlenému vývoji, jak účinnější vakcíny, tak i nových účinných léků na šířice se MDR a XDR-TBC.

Také v odborné publikaci „Očkování“ (vydáno 2005) našich autorů Beran, Havlík, Vonka se uvádí, že v posledním desetiletí dochází i v některých vyspělých zemích ke zvýšenému výskytu TBC onemocnění např. v Holandsku, Švýcarsku, Rakousku, Irsku, Itálii ale i v USA a uvádí se, že v USA dochází k novému zájmu o očkování BCG.

Je zřejmé, že TBC je nemoc, která neřekla své poslední slovo. Ostatně jedná se o nemoc, na kterou v celosvětovém měřítku z infekčních nemocí umírá stále nejvíce lidí. Každoročně onemocní tuberkulózou 8 miliónů lidí a 3 miliony na ni zemře. Proto sama

okolnost, že je u nás tato nemoc pod kontrolou, nás nemůže ukolébat a zbavit nás povinnosti být před ní ostražitými.

To, že Česká republika je zemí s jedním z nejnižších výskytů tuberkulózy v dětském věku je nesporně výsledkem povinného očkování při narození a revakcinace při dosažení věku 11 let u dětí s negativním tuberkulinovým testem. Předpokládaná doba ochrany proti závažným formám tuberkulózy je 10 let. Proto v našich statistikách je do 20ti let velmi nízký výskyt tohoto onemocnění. Po 20. roce dochází k významnému vzestupu počtu nemocných. V 11 letech 80% dětí má MxII test negativní a ty jsou BCG revakcinovány. Jejich další ochrana při vstupu do puberty je nezbytná, protože v tomto období vznikají závažné postprimární formy se sklonem k rozpadům a šířením infekce do okolí. Účinnost povinného očkování potvrzují i statistické údaje Ústavu zdravotnické informatiky a statistiky (ÚZIS). Např. v roce 2004 bylo u nás hlášeno 19 případů TBC dětí mezi 10-20 rokem věku a z toho u 15 ti nebyla provedena revakcinace (79%), v r. 2005 bylo hlášeno také 19 případů TBC v tomto věkovém rozmezí a u 18 případů nebyla provedena revakcinace (95%).

V zemích kde se již plošně neočkuje, očkování je dobrovolné a záleží na rozhodnutí rodičů, je daleko větší výskyt tuberkulózy v dětském věku. Potvrzuje to i srovnání výskytu této nemoci v naší zemi se Spolkovou republikou Německo, kde se očkuje na bázi dobrovolnosti. Ze statistických údajů publikovaných v časopise *Studia pneumologica* č. 4 /2006 vyplývá, že incidence tuberkulózy v Německu u dětí do 5ti let- německé státní příslušnosti je 2,4/100 000, u dětí s jinou státní příslušností 20,7/100 000. V České republice je incidence u dětí do 5ti let včetně dětí s cizí státní příslušností – 0,2/100 000. Proti německým dětem je to 10x méně a cizincům dokonce 100 x méně, přičemž u nás již žije dosti dětí z Ukrajiny, Vietnamu a dalších zemích s vysokou incidencí TBC.

Je tedy zřejmé a důležité, že je nerozumné za této situace zasahovat do fungujícího systému povinného preventivního očkování proti TBC. Jde o zavedený systém, který funguje a je více než jasné, že dětskou populaci chrání před touto nebezpečnou infekční nemocí. V tomto smyslu rozhodl i výbor ČPFŠ a svoje rozhodnutí oznámil MZ ČR.

7. 11. 2007

MUDr. Pavla Nykodýmová

členka výboru ČPFŠ

prof. MUDr. Jiří Homolka, DrSc.

předseda Sekce pro TB a mykobakteriázy při ČPFŠ